

Memo

Aan
commissie Maatschappij en Welzijn

Datum
12 september 2022

Onderwerp
Energietoeslag

Registratienummer

Auteur
I. Kuijpers

Naar aanleiding van de gestelde artikel 33 vragen over de energietoeslag, het besluit in het presidium om het onderwerp energiearmoede te agenderen voor de commissie Maatschappij & Welzijn en de hoge nood bij onze inwoners momenteel vanwege de energie- en gasrekeningen bericht ik u als volgt.

Domein/Team
Domein Maatschappij -
Team Beleid Maatschappij

Wij delen ten volle de grote zorg van velen over de gevolgen die de torenhoge energierekeningen voor onze inwoners hebben. Dit temeer omdat het begrip energie-armoede ook al voor de Oekraïne-oorlog in onze gemeente nadrukkelijk aan de orde was. Juist de inwoners met lagere inkomens wonen vaak in slecht geïsoleerde huizen, en hebben de hoogste energierekening. Een rekening die ook nog eens een veel groter deel van het gezinsbudget betreft en er dus niet of nauwelijks ruimte is de extra kosten op te vangen.

Ambtelijk opdrachtgever
Domein Maatschappij -
Manager Beleid
Maatschappij

Wij delen deze zorg, maar tegelijkertijd hebben wij slechts beperkte mogelijkheden hier in te grijpen. Wij zien dat energiebedrijven in deze miljardenwinsten maken, maar hebben - zeker op de korte termijn - geen enkele mogelijkheid hier wat aan te doen. De rijksoverheid zou dat mogelijk wel kunnen. De rijksoverheid bepaalt ook hoeveel belasting er in de energierekening verwerkt wordt. En de rijksoverheid draait ook aan de knoppen om de inkomenspositie van de mensen en de verschillende inkomenscategorieën aan te passen aan de kosten van de energierekening.

Doel van de memo
Informeren

En ook: de rijksoverheid bepaalt hoeveel geld en instrumenten zij aan de gemeenten geeft om als gemeente onze inwoners te kunnen ondersteunen.

Afschrift aan

Daarbij verkeren wij in voortdurende onzekerheid over wat er op rijksniveau wordt besloten. Via de media bereiken ons al dan niet bewust gelecte plannen, waarvan we de impact niet kunnen overzien. De kennis die we ten tijde van het schrijven van deze memo hadden, kan al weer achterhaald zijn als u deze memo leest.

Bijlage(n)

Het voorgaande betekent niet dat wij aan de zijlijn kunnen blijven staan. Dat willen we ook niet: met de middelen die we krijgen, en waar mogelijk met

onze eigen beperkte middelen willen doen wat we kunnen. In deze memo geven wij weer wat de huidige stand van zaken is en welke stappen in de nabije toekomst volgen. Daarvan maakt deel uit dat we ook aan studenten die daarvoor in aanmerking komen een toeslag moeten en willen verstrekken, en nadrukkelijk overwegen ook voor de huishoudens tussen 120-130 % minimum een nader te bepalen incidentele toeslag te betalen.

Stand van zaken afhandeling energietoeslag

In onderstaande tabel is aangegeven wat de stand van zaken is op peildatum 12 september 2022. Van het totaal aantal huishoudens die genoemd staan in de tabel, zijn 5.187 huishoudens ambtshalve toegekend.

	12-09-2022
Totaal uitbetaald in euro's	6.368.800
Totaal aantal huishoudens	7.954
Afgehandeld met toekenning	2.568
Afgehandeld met afwijzing	1.221
Ingetrokken/vervallen	236
Nog af te handelen	955
Totaal aantal individuele aanvragen	4.980

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er op 12 september 2022 nog 955 aanvragen afgehandeld moeten worden. Dagelijks komen nieuwe aanvragen binnen. Voor het afhandelen van aanvragen energietoeslag staat een afhandeltermijn van 8 weken. Wij proberen de aanvragen tijdig af te handelen. Wekelijks sturen wij aanvragers een brief als dit niet lukt. In deze brief leggen wij uit waarom wij meer tijd nodig hebben. Tevens geven wij aan met hoeveel weken wij de beslistermijn verlengen.

De hoogte van de energietoeslag bedroeg € 800 en is op 7 juli door het kabinet opgehoogd met € 500. In totaal bedraagt de energietoeslag nu dus € 1.300. De extra € 500 wordt op 6 oktober 2022 ambtshalve verstrekt aan de huishoudens die bij ons bekend zijn en voldoen aan de voorwaarden. Vanaf 1 oktober 2022 wordt bij nieuwe aanvragen het nieuwe bedrag toegekend.

Uitsluiting studenten

Minister Schouten van Armoedebestrijding adviseerde via de landelijke richtlijnen om studenten als categorie uit te sluiten van het recht op de eenmalige energietoeslag. Daarvoor bestond volgens de minister een gerechtvaardigde en in principe ook juridisch houdbare reden. De woonsituatie van studenten is volgens haar namelijk zeer divers, ook wat betreft de energiekosten. Ongeveer de helft woont nog thuis en uitwonende studenten huren vaak een kamer met een huurprijs inclusief energiekosten. In eerste instantie heeft ook Heerlen conform deze richtlijn gehandeld. Echter recent is er een uitspraak van de Rechtbank Gelderland. Deze heeft geoordeeld dat genoemde motivering te algemeen is. 'Hiermee wordt geen recht gedaan aan de feitelijke woonsituatie van studenten en aan het doel van de wet. Dat is immers voorkomen dat huishoudens met een laag inkomen als gevolg van de sterk gestegen energierekening ernstig in de financiële problemen raken. Onder studenten bevinden zich ook huishoudens of alleenstaanden die zich qua inkomen en energiekosten in precies dezelfde situatie bevinden als niet-studenten die wel in aanmerking komen.'

Op basis van deze uitspraak van de Rechtbank is het navolgen van de landelijke richtlijn inhoudelijk allereerst niet wenselijk en juridisch ook niet langer houdbaar. Wij beraden ons nu op invulling van regelgeving inhoudende dat studenten die zelfstandig wonen en een eigen energiecontract hebben, toegevoegd worden aan de beleidsregel eenmalige energietoeslag Heerlen. Een voorstel voor het vaststellen van deze beleidsregel wordt geagendeerd voor de collegevergadering in september. Wij volgen daarnaast de ontwikkelingen rondom de oproep van een aantal gemeenten aan de landelijke overheid om met een geschikte en goed uitvoerbare regeling voor studenten te komen en ook de gemeenten financieel te compenseren voor het aldus uitbreiden van de huishoudens die in aanmerking komen voor de energietoeslag.

Aantallen studenten

Cijfers uit 2019 geven aan dat er 600 studentenhuishoudens in Heerlen zijn (dus uitwonende studenten). Dit kunnen zowel eenpersoons als meerpersoons huishoudens zijn.

Op peildatum 1 augustus 2022 zijn er 183 aanvragen voor de energietoeslag ingediend door personen jonger dan 27 jaar (dit zijn niet per definitie studenten; registratie daarvan vindt namelijk niet plaats). Hiervan zijn er 30 afgewezen; de resterende 153 aanvragen zijn nog in behandeling, reeds toegewezen of de aanvraag is ingetrokken.

Gegevens verstrekke energietoeslag

Buurtniveau

Onderstaand een overzicht van het aantal ingediende aanvragen op buurtniveau die niet ambtshalve zijn uitgekeerd. Het betreft nadrukkelijk aanvragen. Deze kunnen reeds toegekend zijn of nog worden, afgewezen zijn of om redenen vervallen. Het betreft dus niet enkel toekenningen. Het

overzicht geeft een beeld van de ingediende aanvragen per wijk. De totale aantallen kunnen afwijken van andere overzichten omdat in sommige gevallen de wijk niet uit het systeem gefilterd kan worden wegens gewijzigde omstandigheden bijvoorbeeld door een verhuizing.

Maria Gewanden - Terschuren	226
Mariarade	153
Nieuw Lotbroek	226
Hoensbroek – de Dem	523
Vrieheide	384
Heerlerheide-Passart	438
Heksenberg	122
Rennemig-Beersdal	250
Molenberg	301
Eikenderveld	214
Zeswegen – Nieuw Husken	182
Schandelen – Grasbroek	299
Meezenbroek – Schaesbergerveld	431
Heerlen Centrum	249
Bekkerveld – Aarveld	117
Caumerveld – Douve Weijen	191
Welten – Benzenrade	100
Heerlerbaan	451

Leeftijdsopbouw

De leeftijdsopbouw van de ingediende aanvragen energietoeslag is als volgt:

<27 jaar	184
27-49 jaar	1.208
50-59 jaar	631
60-69 jaar	808
70+	1.269

Normaal gesproken maakt de leeftijdsgroep 60-plussers minder gebruik van minimaregelingen dan nu het geval is. Duidelijk meer 60-plussers weten nu de weg naar team Inkomen te vinden. Bij de aanvraag energietoeslag wordt ongevraagd ambtshalve meteen het recht op de fit & fun regeling (een jaarlijkse uitkering van € 75 per persoon) beoordeeld. We hopen dat 60plussers in de toekomst ook meer en beter de weg weten te vinden naar onze gemeente.

De samenstelling van het huishouden is niet relevant voor de beoordeling van het recht op energietoeslag en wordt daarom niet geregistreerd.

Op 18 augustus 2022 heeft 16% van alle Heerlense huishoudens een energietoeslag ontvangen. Op dat moment moesten nog 1200 aanvragen beoordeeld worden.

Schuldsaneringen en energietoeslag

Iedereen binnen de schuldhulpverlening heeft in principe recht op de energietoeslag van € 1.300. Daarnaast hebben wij op 29 maart 2022 ook al vastgesteld dat aanvullend nog eens bijzondere bijstand verstrekt kan worden als de energierekening ondanks die toeslag tot onoverkomelijk problemen leidt, uiteraard alleen als voldaan wordt aan de voorwaarden voor Bijzondere Bijstand.

Op basis hiervan zetten wij ons in om bestaande schuldregelingen (aangepast) voort te kunnen zetten en nieuwe schuldhulpregelingen tot stand te brengen.

Opties om de groep inwoners met een inkomen tussen de 120% en 130% van de bijstandsnorm tegemoet te komen.

De energietoeslag wordt conform landelijk beleid momenteel alleen uitbetaald aan huishoudens tot 120 % minimum. Wij realiseren ons ten volle dat ook de mensen met een inkomen daarboven momenteel vaak in zeer grote problemen verkeren door torenhoge energierekeningen. Zeker bij huishoudens tussen 120-130 % is er vaak weinig of geen ruimte zulke tegenvallers op te vangen, temeer omdat deze mensen vaak ook al minder in aanmerking voor diverse andere toeslagen voor huur, zorgkosten enzovoorts.

Blijkens mediaberichten zijn er op rijksniveau diverse maatregelen in voorbereiding die mogelijk ook de inkomenspositie van deze mensen zou versterken, mede ter leniging van de problemen rond de energierekening. Echter deze maatregelen zouden pas per 2023 ingaan, en voor de komende maanden geen soelaas bieden.

In het lopende jaar krijgen wij als gemeente geen geld van het rijk om ook voor huishoudens 120-130 % een energietoeslag te betalen. Als wij dat willen zullen wij dat uit eigen middelen moeten doen.

Wij overwegen dat toch te doen. Als het ook maar enigszins mogelijk is willen wij óók deze inwoners van onze gemeente een vorm van ondersteuning bieden in deze moeilijke tijd. Dat zou dan uitdrukkelijk incidenteel, alléén voor het jaar 2022 zijn. Immers voor 2023 en daarna zouden de maatregelen van het rijk soelaas moeten bieden. Financieel zou een voortzetting in 2023 voor ons ook onmogelijk zijn.

Echter voor wij een besluit nemen of we dat in 2022 wel doen, en zo ja, voor welk bedrag per huishouden, moeten we eerst een duidelijk beeld hebben over de beschikbare incidentele eigen middelen, en over de mogelijke omvang van het aantal toekenningen.

Ook horen we graag van de raadscommissie of zij een beweging in deze richting ondersteunt.

Op basis daarvan zullen we dan in oktober de mogelijke besluitvormingsprocedures op gang brengen.

Welke mogelijkheden zijn er nog meer om zoveel mogelijk financieel nadelige gevolgen te voorkomen voor de inwoners van Heerlen?

Onderzocht wordt of het mogelijk is om de energietoeslag rechtstreeks aan de energieleverancier te betalen indien de inwoner daar expliciet om vraagt in het aanvraagformulier. Ook dit wordt meegenomen in de uitgebreidere notitie die in oktober wordt voorgelegd.

Energiebesparende maatregelen

Momenteel wordt er gewerkt aan de uitwerking van een concrete aanpak om op de korte, middellange en lange termijn maatregelen in te voeren als het gaat om energiebesparing. Op korte termijn gaat het om de volgende zaken:

- E-knip Parkstad. Enkel de gerechtigde (huishoudens met een inkomensgrens tot maximaal 120% van de bijstandsnorm) inwoner ontvangt een budget van de gemeente dat naar eigen voorkeur kan worden besteed aan diverse producten zoals; afrekenen van energiebesparende producten die men kan kopen bij de Woonwijzerwinkel of lokale bouwmarkten en kan een bezoek van de energiecoach inplannen. Kosten van de energiecoach worden niet inzichtelijk gemaakt voor de doelgroep, waardoor deze voor hen gratis lijkt. Hiermee wordt het gebruik van de energiecoach gestimuleerd. De ontwikkeling van de e-knip, een gezamenlijke app, wordt op dit moment geaccelereerd. Om niet van het slagen van deze acceleratie afhankelijk te zijn, wordt parallel een offline vouchersysteem opgetuigd.
- Energiecoaches. Hiervoor wordt een wijkgerichte aanpak ingevoerd waarbij energiecoaches langsgaan bij de inwoners in Heerlen om hen van advies te voorzien rondom energiebesparing, allemaal gezamenlijk via de Woonwijzerwinkel.
- Omruilactie. Mogelijkheden worden onderzocht om een oud apparaat in te ruilen voor een energiezuinig apparaat.

Belangrijk onderdeel van de regionale aanpak is dat wij zo veel mogelijk huishoudens uit de doelgroep voor de winter kunnen bereiken en helpen. In beginsel proberen wij hen middels twee sporen te bereiken; een persoonlijke brief en nabelronde én een activatie via inzet van de bestaande activiteiten en netwerken in de wijken. Tot de doelgroep behoren alle huishoudens die reeds eerder in aanmerking zijn gekomen voor de energietoeslag van € 1.300.

Op de middellange en lange termijn zal de nadruk op eenvoudige energiebesparende maatregelen in bovenstaande aanpak niet volstaan om de energierekening betaalbaar en de woonkamertemperatuur leefbaar te

houden. Waar onze korte termijn aanpak voor de winter voorziet in het plakken van pleisters, zetten we voor de lange termijn in op genezing. Daarbij staat structurele verduurzaming van onze woningen, zowel qua isolatie als qua energievoorziening, centraal. Hoogstaande isolatie leidt tot drastische reductie van energiegebruik en dus ook van de energierekening. De huidige crisis laat zien dat afhankelijkheid van fossiele brandstoffen niet alleen een ecologische, maar ook een sociaal-economische catastrofe is, en onderstreept daarmee de enorme urgentie van de collectieve overstap naar duurzame energie. De onrechtmatige verdeling van de pijn van de energiecrisis die we nu doormaken illustreert in dit kader de noodzaak van een rechtvaardige energietransitie, waarin de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. De acceleratie die we op dit gebied willen realiseren wordt deze periode geconcretiseerd, en zal plaatsvinden in nauwe samenwerking met partners als de woningcorporaties en kennisinstituten in onze regio. Ook hier is evenwel belangrijk op te merken dat onze slagkracht onvermijdelijk verbonden is met de middelen die van rijkswege beschikbaar worden gesteld.

Planning en communicatie

Fase 1: Behandeling onderhavige memo in de commissie Maatschappij en Welzijn en beantwoording artikel 33 vragen die betrekking hebben op de energietoeslag.

Fase 2: Collegevoorstel beleidsregel eenmalige energietoeslag zodat begin oktober gestart kan worden met de uitbetaling van de extra € 500 eenmalige energietoeslag.

Fase 3: Uitwerken verschillende opties. Met name de studenten en de (on)mogelijkheden voor de huishoudens met een inkomen tussen 120% en 130% van de bijstandsnorm inclusief de beschikbare eigen middelen, de omvang van de doelgroep en het resulterende bedrag.

Fase 4: Besluitvormingsproces, informeren commissie MW in oktober.

Communicatie over het aanvragen van de energietoeslag vindt plaats via onze website, via de digitale nieuwsbrief van Heerlen, in Plussen & Minnen, de update sociaal domein en via folders en flyers in de buurtpunten. Daarnaast hebben inwoners die de toeslag reeds ontvangen hebben een persoonlijke brief ontvangen van ons om hen te informeren.

Samenhang van documenten

Deze memo sluit aan bij de reeds eerder gestelde artikel 33 vragen in het kader van de energietoeslag. Wij verzoeken u kennis te nemen van de beantwoording van die vragen en het collegebesluit (Fase 1 en 2) omtrent de beleidsregels eenmalige energietoeslag.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,
namens dezen,

wethouder voor Jeugd en Armoedebestrijding, Welzijn en Zorg
P.M.A. van Zutphen

Wethouder voor Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed
C. Gelderblom

Wethouder voor Economie en Arbeidsmarkt, Financiën en Sport,
Duurzaamheid, Heerlen-Noord
M. de Beer

Dit memo is digitaal ondertekend en daarom staat er geen handtekening onder.